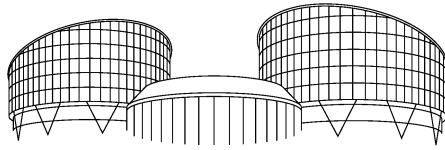

Tradus și revizuit de IER (<http://ier.gov.ro/>)

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A PATRA

CAUZA ȘTEFAN-GABRIEL MOCANU ȘI ALȚII
ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

*(Cererea nr. 34323/21 și alte 8 –
a se vedea lista din anexă)*

HOTĂRÂRE

Art. 46 • Forța obligatorie și executarea hotărârilor • Art. 46 nu constituie un obstacol în calea examinării de către Curte a cererilor nr. 34323/21 și 34900/21 • Concluziile Înaltei Curți privind neregularitatea rechizitoriului, anularea actelor de urmărire penală, excluderea tuturor probelor examinate și restituirea cauzei la organele de urmărire penală constituie „noi elemente” în ceea ce privește hotărârea *Mocanu și alții împotriva României* (MC), care trebuie examinate de Curte în prezenta cauză

Art. 2 și art. 3 (procedural) • Ancheta efectivă • Ineficacitatea anchetei efectuate după pronunțarea hotărârii *Mocanu și alții*, care nu a respectat cerințele care decurg din Convenție, ceea ce a dus la anularea anumitor acte de procedură și excluderea unor probe, impunând astfel – la mai mult de treizeci de ani de la deschiderea anchetei inițiale – deschiderea unei noi anchete • Ancheta cu lacune și deficiențe care au afectat calitatea acesteia și au compromis capacitatea autorităților, pe de o parte, de a stabili dacă utilizarea forței a fost sau nu justificată și, pe de altă parte, de a identifica responsabili pentru aceste evenimente precum și, dacă este cazul, de a-i pedepsi • Interesele de a participa la anchetă insuficient protejate • Lipsa unei plângeri penale separate nu este de natură să afecteze statutul de persoane vătămate al reclamanților și depunerea unei astfel de cereri ar fi modificat în mod semnificativ desfășurarea anchetei deschise din oficiu

Pregătită de grefă Nu obligă Curtea.

STRASBOURG

12 decembrie 2023

*Hotărârea va rămâne definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din
Convenție. Poate suferi modificări de formă.*

În cauza Ștefan-Gabriel Mocanu și alții împotriva României

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din:

Gabriele Kucsko-Stadlmayer, *președinte*,
Faris Vehabović,
Branko Lubarda,
Armen Harutyunyan,
Ana Maria Guerra Martins,
Anne Louise Bormann,
Sebastian Rădulețu, *judcători*,

și Andrea Tamietti, *grefier de secție*,

Având în vedere cererile (nr. 34323/21 și alte 8) introduse de reclamantii ale căror nume și informații sunt incluse în tabelul din anexă („reclamantii”),

Având în vedere decizia de a aduce prezentele cereri la cunoștința Guvernului român („Guvernul”),

Având în vedere observațiile părților,

După ce a deliberat în camera de consiliu, la 21 noiembrie 2023,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

INTRODUCERE

1. Prezentele cereri, formulate de persoanele vătămate sau de avânzii cauză ai persoanelor vătămate în timpul represiunii manifestațiilor antiguvernamentale care au avut loc în București în iunie 1990, se referă la acuzații privind lipsa unei anchete efective. Sunt în cauză art. 2 și/sau art. 3 din Convenție (aspect procedural).

ÎN FAPT

2. Informațiile referitoare la reclamanți sunt incluse în tabelul atașat la anexă.

3. Guvernul a fost reprezentat de agentul său guvernamental, doamna O.F. Ezer, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

I. EVENIMENTELE DIN 13, 14 ȘI 15 Iunie 1990

4. Faptele principale privind represiunea manifestațiilor guvernamentale care a avut loc în România între 13-15 iunie 1990 sunt descrise în hotărârea *Mocanu și alții împotriva României* [(MC), nr. 10865/09 și alte 2, pct. 14-49, 55-72, CEDO 2014 (extrase)].

5. La scurt timp după căderea regimului comunist, în primele luni ale anului 1990, Piața Universității, loc simbolic al luptei împotriva fostului regim totalitar, a devenit un loc de întâlnire pentru membrii mai multor asociații care intenționau să protesteze. În special, alegerea președintelui

republicii a dat naștere la mai multe manifestații maraton neautorizate (cincizeci și două de zile) în aceeași piață. Manifestanții, majoritatea nonviolente, cereau excluderea din viața politică a personalităților care fuseseră la putere în timpul regimului totalitar, o televiziune independentă politic, identificarea persoanelor responsabile pentru represiunea armată din decembrie 1989 și demisia conducătorilor aflați la putere. În aprilie 1990, anumiți protestatari au fost arestați de poliție pentru manifestație neautorizată, dar au fost eliberați câteva zile mai târziu, ca urmare a reacției unei părți a populației care a decis să se alăture manifestanților. În mai 1990, au avut loc alegerile prezidențiale și parlamentare, iar mișcarea de protest a continuat în Piața Universității (*Mocanu și alții*, citată anterior, pct. 23-32).

6. La 11 iunie 1990, Guvernul nou instalat a decis să ia măsuri pentru a se degaja Piața Universității și, la 13 iunie 1990, forțele de ordine au atacat cu brutalitate manifestații, reținând 263 de persoane (manifestanți sau studenți care nu participaseră la manifestații). Muncitorii unei uzine s-au îndreptat atunci în masă către Piața Universității pentru a ajuta forțele de ordine să îi aresteze pe manifestanți și, potrivit rezoluției parchetului, emisă la 16 septembrie 1998, aceștia au acționat haotic și brutal, au lovit la întâmplare, fără să facă distincție între manifestanți și simpli trecători. În plus, la sediul Ministerului de Interne, unde între 4 000 și 5 000 de manifestanți încercaseră clădirea, au fost trase focuri de armă spre tavanul sălilor de către militarii aflați în interiorul sediului, și trei persoane au fost ucise de gloanțele care au ricoșat (inclusiv domnul Velicu-Valentin Mocanu, soțul reclamantei din cauza Mocanu și alții sus-menționată și tatăl reclamanților din cererile nr. 34323/21 și nr. 34900/21). Alte persoane au fost bătute și reținute de forțele de ordine la sediul televiziunii publice, care era protejată de un important dispozitiv militar. Nu s-au înregistrat persoane vătămate din partea militarilor, care au tras 1466 de cartușe în acea zi (*Mocanu și alții*, citată anterior, pct. 33-46).

7. La 14 iunie 1990, mii de mineri provenind în cea mai mare parte dintr-o regiune minieră au fost conduși în convoaie la București pentru a lua parte la represiunea manifestanților. Aceștia au fost invitați de președintele român din acea perioadă să preia controlul Pieței Universității și să o apere împotriva manifestanților, ceea ce au făcut pe parcursul orelor următoare. Aceste violențe au făcut peste o mie de persoane vătămate, ale căror nume sunt incluse într-o listă atașată la o rezoluție care a fost emisă la 29 aprilie 2008 de către Secția Parchetelor Militare a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație. Din actele autorităților interne reiese că 467 de persoane s-au prezentat la spital între 13 și 15 iunie 1990 la ora 6 dimineața ca urmare a violențelor comise. Printre acestea, 112 au fost internate pentru îngrijiri medicale, și au fost înregistrate 5 decese. În plus, forțele de ordine au recurs la violență excesivă împotriva a 574 de manifestanți și a altor persoane reținute și arestate (*Mocanu și alții*, citată anterior, pct. 60-81).

II. CERCETAREA PENALĂ

A. Desfășurarea cercetării penale, astfel cum a fost expusă de Curte în cauza *Mocanu și alții*

8. Informațiile relevante cu privire la desfășurarea cercetării până la 2 octombrie 2013 sunt prezentate în hotărârea *Mocanu și alții* (citată anterior, pct. 82-189). După cum a constatat Curtea în hotărârea respectivă, cercetarea penală a fost deschisă din oficiu în urma evenimentelor în cauză. Inițial, aceasta privea uciderea prin împușcare a domnului Velicu-Valentin Mocanu și a altor persoane, precum și relele tratamente la care au fost supuse alte persoane în aceleași circumstanțe. Inițial, cercetarea a fost împărțită în câteva sute de dosare separate, care în 1997 au fost conexe într-o singură cauză, care a fost ulterior împărțită de mai multe ori în patru, două și apoi trei dosare. Din rezoluția din 14 octombrie 1999 a Șefului Secției Parchetelor Militare a Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție (care în 2003 a devenit Înalta Curte de Casație și Justiție, denumită în continuare „Înalta Curte”) reiese clar că scopul urmăririi a fost, de asemenea, acela de a identifica toate persoanele vătămate ale represiunii din perioada în cauză (a se vedea *Mocanu și alții*, citată anterior, pct. 109-10). La nivel național, au fost deschise mai multe dosare referitoare la una și aceeași cercetare.

9. Mai mult, la data ultimelor informații de care dispune Curtea (2 octombrie 2013), urmărirea era încă în curs de desfășurare în ceea ce privește faptele referitoare la doamna Mocanu (*Mocanu și alții*, citată anterior, pct. 124), și, prin urmare, se desfășura de mai bine de douăzeci și trei de ani, adică la mai mult de nouăsprezece ani de la ratificarea Convenției de către România (20 iunie 1994). Între 1997 și începutul anului 2008, ancheta fusese condusă de Secția Parchetelor Militare a Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție (inclusiv partea privind-o pe doamna Mocanu, pentru care parchetul ordinar și-a declinat competența la 6 iunie 2013) și, în opinia Curții, au existat semne de întrebare serioase în ceea ce privește obiectivitatea și imparțialitatea anchetelor pe care procurorii militari au fost solicitați să le realizeze (ibidem, pct. 334).

10. De asemenea, Curtea a constatat, pe de o parte, că ancheta fusese marcată de perioade importante de inactivitate (nu s-a înregistrat niciun progres semnificativ din 20 iunie 1994, dată la care Convenția a intrat în vigoare în ceea ce privește România, până la 20 octombrie 1997, dată la care a început conexarea numeroaselor dosare care se însciau în același context factual), pe de altă parte, că nu s-a realizat nicio măsură de cercetare cu privire la plângerile persoanelor agresate la sediul televiziunii publice până la 16 septembrie 1998 și, în sfârșit, că singurele acte de procedură efectuate în legătură cu plângerea doamnei Mocanu de la ultima trimitere la parchet la 17 decembrie 2007 au fost o rezoluție de încetare a urmăririi penale, pronunțată la 6 iunie 2013 cu privire la doi inculpați care decedaseră între timp, și două

declarații de declinare a competenței emise la 30 aprilie 2009 și, respectiv, 6 iunie 2013 (*Mocanu și alții*, citată anterior, pct. 338-341).

11. Autoritățile naționale înseși au constatat numeroase deficiențe în ancheta respectivă, pe care ancheta ulterioară nu a reușit să le remedieze (ibid., pct. 342-343). În ceea ce privește cercetările efectuate în privința violențelor săvârșite împotriva numeroșilor manifestanți și a altor persoane prezente întâmplător la locul represiunii, acestea s-au încheiat cu o rezoluție de scoatere de sub urmărire penală, dispusă la 17 iunie 2009 și confirmată prin hotărârea Înaltei Curți din 9 martie 2011, fără ca instanțele să fi reușit să stabilească circumstanțele relelor tratamente pe care mai multe persoane au afirmat că le-au suferit în incinta televiziunii publice, această parte a cauzei fiind închisă ca urmare a prescripției răspunderii penale (ibid., pct. 344-346).

12. De asemenea, Curtea a constatat că autoritățile responsabile cu ancheta nu au luat toate măsurile care ar fi permis în mod rezonabil identificarea și pedepsirea persoanelor responsabile pentru evenimentele incriminate, și că interesele doamnei Mocanu de a participa la cercetare nu au fost suficient protejate. A concluzionat că doamna Mocanu nu a beneficiat de o anchetă efectivă în sensul art. 2 din Convenție și că domnul Stoica a fost privat de o anchetă efectivă în sensul art. 3 (ibid., pct. 335-351).

B. Desfășurarea anchetei după pronunțarea hotărârii *Mocanu și alții*

1. Urmărirea penală

13. După 17 septembrie 2014, data pronunțării hotărârii Mocanu și alții (citată anterior), au fost efectuate o serie de acte de cercetare:

a) în decembrie 2014, Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte (denumit în continuare „Procurorul General”) a dispus ca dosarul penal 24/P/2014 al Parchetului Militar București să fie transferat la Parchetul Militar de pe lângă Înalta Curte, unde a fost înregistrat sub nr. 47/P/2014 ;

b) în ianuarie 2015, anularea a trei rezoluții (175/P/2008, 7335/3341/II/2/2009, 7301/3419/11/2/2009) a fost susținută în fața Procurorului General de către autoritățile competente;

c) în februarie 2015, Procurorul General a anulat parțial rezoluția 175/P/2008 în ceea ce privește respingerea acuzațiilor de infracțiuni contra păcii și omenirii și de omor prevăzute de vechiul Cod penal, dispunând redeschiderea procedurilor cu privire la aceste infracțiuni, și a anulat în totalitate celelalte două rezoluții menționate la lit. b);

d) în martie 2015, un judecător de cameră preliminară al Înaltei Curți a confirmat, în dosarul nr. 22/P/2015, o ordonanță a procurorului general (3/C3/2015);

e) în octombrie 2015, Biroul de urmărire penală și criminalistică de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție s-a desesizat în favoarea Parchetului Militar de pe lângă Înalta Curte, care a creat un nou dosar (nr. 22/P/2015), care a fost conexat cu dosarul nr. 47/P/2014 menționat la lit. a);

f) În perioada octombrie 2015 - mai 2017, încadrarea juridică a faptelor a fost schimbată de două ori, iar urmărirea penală a fost prelungită de cinci ori.

2. Măsurile de instrucție privind reclamații

14. Potrivit Guvernului, înainte de rechizitoriul din 12 iunie 2017, au fost efectuate măsuri de instrucție privind în mod specific o parte dintre reclamații (infra, pct. 15). Astfel, din informațiile furnizate de statul pârât reiese că, cu excepția reclamațiilor din cererile nr. 34323/21 și nr. 34900/21, în privința cărora actele de instrucție au fost efectuate abia după 4 iunie 2021, organele de instrucție au luat declarații de la reclamați și au luat act de constituirea acestora ca părți civile (majoritatea dintre ei s-au constituit părți civile între 2016 și 2017) înaintea rechizitoriului din 12 iunie 2017.

3. Rechizitoriul

15. Prin rechizitoriul emis la 12 iunie 2017 în dosarul nr. 47/P/2014 [supra, pct. 13 lit. a)], în care toți reclamații s-au constituit părți civile, Parchetul Militar de pe lângă Înalta Curte a dispus:

a) trimiterea în judecată a paisprezece inculpați pentru infracțiuni contra umanității [art. 439 alin. 1 lit. a), g) și j) din Codul penal, „C. pen.”, citat supra, pct. 27] în legătură cu evenimentele din 13-15 iunie 1990;

b) încetarea urmăririi penale în privința, pe de o parte, a mai multor inculpați care au decedat în timpul cercetărilor și, pe de altă parte, în privința inculpaților pentru care nu existau suficiente dovezi de comitere a unei infracțiuni sau faptele imputate nu erau susținute de probele adunate, precum și în ceea ce privește inculpații urmăriți penal pentru fapte care nu constituiau o infracțiune;

c) disjungerea unei părți din dosar privind un inculpat și un suspect în vederea trimiterii acestora la Parchetul de pe lângă Curtea Militară de Apel București;

d) citarea Ministerului Finanțelor Publice în calitate de parte responsabilă civilmente; și

e) citarea în fața Înaltei Curți a paisprezece inculpați, a mai multor sute de părți civile (inclusiv a reclamațiilor), a Ministerului Finanțelor Publice, a mai multor sute de persoane vătămate și, după caz, a moștenitorilor acestora, a reprezentanților persoanelor vătămate sau a moștenitorilor acestora, precum și a mai multor sute de martori.

4. Procedura în fața Camerei preliminare a Înaltei Curți

16. Rechizitoriul a fost trimis judecătorului de cameră preliminară de la Înalta Curte la 14 iulie 2017. În octombrie 2017, acesta a primit o serie de obiecții preliminare din partea anumitor inculpați, persoane vătămate și părți responsabile civilmente. În martie 2018, acesta a solicitat Parchetului Militar de pe lângă Înalta Curte să întocmească o descriere a tuturor cauzelor

menționate în cadrul urmăririi penale, care să includă în special obiectul fiecărei cauze, data la care au fost înregistrate și data la care au fost inițiate procedurile.

a) Hotărârea pronunțată de Camera preliminară

17. Printr-o încheiere din 8 mai 2019, judecătorul de cameră preliminară al Înaltei Curți, în virtutea competențelor care i-au fost conferite în materie de legalitate a urmăririi penale (a se vedea dispozițiile relevante din Codul de procedură penală, denumit în continuare C. proc. pen., citate infra, pct. 28):

a) a admis în parte cererea de sesizare a Curții Constituționale formulată de Parchetul de pe lângă Înalta Curte cu privire la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor legale care reglementează funcționarea procurorilor din cadrul Secției pentru investigarea infracțiunilor din justiție (dispoziții care au fost abrogate) și a respins ca inadmisibil restul cererii;

b) a admis în parte excepțiile preliminare formulate de șase inculpați și excepțiile invocate *ex officio* de Camera preliminară; a constatat neregularitatea rechizitoriului din 12 iunie 2017, întrucât nu îndeplinea cerințele legale, având în vedere, pe de o parte, lipsa unei rezoluții de începere a urmăririi penale împotriva a cinci dintre inculpați pentru evenimente care au avut loc între 11 și 12 iunie 1990 și, pe de altă parte, urmărirea penală inițiată pentru infracțiuni contra umanității (în special în ceea ce privește crimele comise împotriva anumitor persoane vătămate) după redeschiderea procedurii [art. 439 alin. 1 lit. a) C. pen., citat infra, pct. 27] și, în sfârșit, deficiențele constatate în expunerea faptelor și în examinarea mijloacelor de probă;

c) a anulat zece acte de urmărire penală, și anume trei rezoluții care au fost emise în perioada 2005-2007 și care se refereau la începerea urmăririi penale împotriva anumitor inculpați, și șapte ordonanțe emise în perioada 2015-2017, unele dintre acestea vizând extinderea urmăririi penale, altele modificarea încadrării juridice a faptelor și altele trimiterea în judecată a anumitor inculpați.

18. În consecință, judecătorul de cameră preliminară a anulat rechizitoriul și a dispus excluderea tuturor probelor care fuseseră examinate în cadrul urmăririi penale, precum și anularea mai multor acte de urmărire penală. În cele din urmă, acesta a retrimis cauza la Parchetul Militar de pe lângă Înalta Curte.

19. Pentru a lua această decizie, judecătorul de cameră preliminară s-a bazat, printre altele, pe următoarele observații:

a) o parte dintre faptele de care erau acuzați unii dintre inculpați avuseseră deja loc la data precizată de procurori, și anume înainte de perioada 13-15 iunie 1990, ceea ce pune la îndoială data la care au fost comise unele dintre faptele de care erau acuzați inculpații;

b) faptele imputate ca infracțiuni contra umanității erau neclare și echivoce, iar descrierea lor nu conținea informații detaliate referitoare la fiecare dintre inculpați și nu dezvăluia natura penală a faptelor imputate;

c) anumite acte premergătoare urmăririi penale nu aveau decât valoarea unei simple constatări, deoarece procurorii nu le-au consemnat în procese-verbale, așa cum prevedea vechiul Cod de procedură penală, care se aplica în prezenta cauză, și, prin urmare, nu puteau fi folosite ca probe ;

d) recalificarea faptelor în ceea ce privește anumiți inculpați a fost efectuată într-o manieră nelegală și nu s-a bazat pe o descriere a faptelor și circumstanțelor specifice inculpaților în cauză, ci doar pe o simplă enunțare a dispozițiilor procedurale aplicabile;

e) toate actele de urmărire penală (inclusiv strângerea de probe) referitoare la dosarul nr. 74/P/1998 erau lovite de nulitate absolută în virtutea unei hotărâri pronunțate în iunie 2008 de Înalta Curte și nu mai puteau fi folosite ca temei pentru acuzațiile formulate în dosarul nr. 47/P/2014 [supra, pct. 13 lit. a)];

f) actele de urmărire penală care fuseseră realizate de procurorul militar D.V. în timp ce se afla într-o situație de incompatibilitate legală și care deveniseră lovite de nulitate absolută în urma unei hotărâri din 23 iunie 2008 a Înaltei Curți (care a trimis dosarul nr. 74/P/1998 pentru ca actele respective să poată fi din nou efectuate într-o manieră compatibilă cu dispozițiile C. proc. pen.), nu au fost regularizate;

g) având în vedere neregulile constatate în descrierea sumară a faptelor și nerespectarea dreptului la apărare al unora dintre inculpați, precum și restituirea ulterioară a cauzei la organele de urmărire penală, acestea din urmă au trebuit să redeschidă ancheta pentru a reface actele de urmărire penală și pentru a strânge din nou probe, cu respectarea drepturilor inculpaților;

h) organele de urmărire penală și-au întemeiat raționamentul juridic pe supoziții, în timp ce, având în vedere gravitatea lor, faptele de care erau acuzați inculpații ar fi trebuit să fie stabilite cu certitudine;

i) în timp ce, între 2005 și 2006, organele de urmărire penală au procedat la audierea a 148 de martori cu ignorarea dreptului unuia dintre inculpați de a fi informat imediat cu privire la natura și cauza acuzației aduse împotriva sa, majoritatea martorilor în cauză nu au fost reaudiați de organele respective după pronunțarea hotărârii *Mocanu și alții* (citată anterior) în 2014;

j) după februarie 2015, Parchetul General de pe lângă Înalta Curte nu a anulat, deși avea posibilitatea de a face acest lucru, rezoluția de neîncepere a urmăririi penale nr. 1122/P/2007 emisă în 2008 în favoarea unuia dintre acuzați în legătură cu uciderea a patru persoane vătămate;

k) unele dintre actele de urmărire penală nu au fost motivate, cu încălcarea dispozițiilor C. proc. pen.

b) Contestarea hotărârii pronunțate de camera preliminară

20. Parchetul de pe lângă Înalta Curte, unul dintre inculpați, mai multe persoane vătămate și părți civile, precum și anumiți moștenitori, au contestat pe rând încheierea pronunțată la 8 mai 2019 de către judecătorul de cameră preliminară de la Înalta Curte.

21. Printr-o încheiere nesusceptibilă de nicio cale de atac din 10 decembrie 2020, Înalta Curte, întrunită într-un complet format din doi judecători, a respins contestațiile ca nefondate pentru următoarele motive:

a) ca răspuns la argumentul parchetului potrivit căruia „se impunea o concluzie pe fondul cauzei, indiferent dacă autorii prezumați erau sau nu responsabili penal”, Înalta Curte a subliniat, în primul rând, că rolul Ministerului Public este de a se asigura că drepturile tuturor părților din cadrul procedurii penale sunt respectate, astfel încât procedura să se desfășoare în mod legal, rolul camerei preliminare fiind mai degrabă acela de a acționa ca un „filtru” în scopul de a sancționa, înainte de judecată, eventualele nereguli comise în cursul urmăririi penale (a se vedea dispozițiile relevante din Codul de procedură penală, citate infra, pct. 28). Criticând apoi dorința exprimată de reprezentanții parchetului de a vedea pronunțată, cu orice preț, o decizie asupra temeiniciei acuzațiilor, Înalta Curte a considerat că o asemenea abordare echivala cu o veritabilă denegare de dreptate și că aceasta constituia o atingere adusă prezumției de nevinovăție precum și dreptului persoanelor vătămate de a cunoaște adevărul despre evenimentele în cauză;

b) parchetul nu a furnizat o expunere detaliată a faptelor pe care se bazau acuzațiile cu privire la fiecare dintre inculpați, s-a limitat la descrierea unor aspecte generale fără să prezinte într-o manieră concretă infracțiunile care li se imputau și modul în care acestea fuseseră comise, ceea ce făcea imposibilă orice înțelegere atât a obiectului cauzei cât și a limitelor actului de sesizare a autorităților judiciare în privința acestora;

c) rechizitoriul nu conținea elementele necesare și obligatorii cu privire la legătura de cauzalitate dintre, pe de o parte, acțiunile care vizau împiedicarea manifestațiilor și, pe de altă parte, crimele, violențele și privarea de libertate a persoanelor vătămate;

d) urmărirea penală referitoare la evenimentele din 11 și 12 iunie 1990 nu a fost inițiată împotriva anumitor inculpați și nici nu a fost extinsă la aceștia;

e) două rezoluții de începere a urmăririi penale adoptate de procurori în 2005 și, respectiv, 2007 nu au fost motivate, ceea ce i-a privat pe inculpații în cauză de posibilitatea de a cunoaște, în mod efectiv, acuzațiile care le-au fost aduse, și aceasta împotriva cererilor repetate pe care aceștia le-au formulat ulterior în acest sens;

f) după martie 2015, parchetul avea obligația de a efectua o urmărire penală completă, efectivă și echitabilă, cu respectarea garanțiilor procedurale ale inculpaților, inclusiv prin asigurarea implicării efective a acestora în urmărirea penală;

g) procedura în ansamblul său nu a fost echitabilă, având în vedere datele respective ale evenimentelor în cauză (1990), începerea urmăririi penale (2005-2007), schimbarea încadrării faptelor (2015), extinderea urmăririi penale la anumiți inculpați (2016) și rechizitoriul (2017);

h) actele de urmărire penală efectuate în dosarul nr. 47/P/2014 [supra, pct. 13 lit. a)], inclusiv cele efectuate de procurorul D.V. în timp ce acesta se afla într-o situație de incompatibilitate legală [infra, pct. 19 lit. f)], erau neregulamentare și, prin urmare, trebuiau refăcute într-o manieră care să respecte legislația în vigoare.

5. Desfășurarea anchetei după constatarea neregularității rechizitoriului

22. Potrivit Guvernului, la 4 iunie 2021, adică după ce Înalta Curte a pronunțat încheierea din 10 decembrie 2020, dosarul a fost transferat la Secția Parchetelor Militare de pe lângă Înalta Curte, unde a fost deschisă o anchetă penală pentru infracțiuni contra umanității [art. 439 alin. (1) lit. a), e), g) și j) din C. pen., infra, pct. 27]. În consecință, rezoluția nr. 1122/P/2007 din 2008 [supra, pct. 19 lit. j)] a fost anulată, urmărirea penală privind dosarul nr. 14/P/2014 [supra, pct. 13, lit. a)] a fost reluată, au fost examinate probele inițial anulate, precum și noi elemente probatorii, iar parchetul a stabilit un calendar pentru audierile care urmau să aibă loc. Guvernul a subliniat în acest sens că organele de urmărire penală au fost obligate să adune probe care să facă lumină asupra situației în ansamblu, și nu doar asupra aspectelor legate de reclamanți, întrucât ancheta a vizat modul în care s-a desfășurat atacul generalizat asupra populației civile, împușcăturile care au provocat moartea mai multor persoane, actele de tortură comise împotriva persoanelor aflate în mâinile agenților statului, atentatul la integritatea a peste 1 000 de persoane, cât și privarea de libertate a acestora, și a implicat peste 1 000 de persoane vătămate, aproximativ 500 de martori, precum și numeroși experți.

23. În ceea ce privește reclamanții, din informațiile furnizate de Guvern reiese că au fost examinate noi probe constând în special în documente scrise, documente medicale, imagini audio și video și depoziții și că persoanele în cauză au fost audiate personal, deși reclamantul Cătălin Cuatu (cererea nr. 32936/21) nu a răspuns la citația care i-a fost trimisă în acest scop. În plus, Guvernul a declarat că reclamanții Liliana Dimitriu (cererea nr. 34877/21), Viorel Frijanu (cererea nr. 34336/21), Niculae Alecu (cererea nr. 30168/21), Ecaterina Ștefoglou (cererea nr. 31914/21), Petre Muraru (cererea nr. 31924/21) și Cătălin Cuatu (cererea nr. 32936/21) nu au depus plângeri penale, și că reclamantul Nicolae Neșcu (cererea nr. 35510/21) s-a constituit tardiv în procedura internă ca parte civilă (la 21 februarie 2017). La data ultimelor informații furnizate de Guvern (iunie 2022), procedurile erau încă în curs de desfășurare, iar autoritățile interne trebuiau încă să examineze probe în vederea stabilirii circumstanțelor factuale referitoare la fiecare dintre reclamanți.

CADRUL JURIDIC RELEVANT

I. CADRUL JURIDIC INTERNAȚIONAL

24. Documentele juridice internaționale relevante, provenind de la Organizația Națiunilor Unite și din jurisprudența Comisiei Interamericane pentru Drepturile Omului și a Curții Interamericane a Drepturilor Omului, sunt expuse în cauza *Mocanu și alții împotriva României* [(MC), nr. 10865/09 și alte 2, pct. 190-192, CEDO 2014 (extrase)].

25. În plus, rezoluția adoptată la 7 iunie 2018, în cadrul celei de-a 1318-a reuniuni a Delegaților Miniștrilor, de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei în legătură cu executarea hotărârii *Mocanu și alții* (citată anterior), prevede următoarele:

„Comitetul de Miniștri, în temeiul art. 46 § 2 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care prevede monitorizarea de către Comitet a executării hotărârilor definitive ale Curții Europene a Drepturilor Omului (denumite în continuare „Convenția” și „Curtea”),

Având în vedere hotărârea definitivă transmisă de Curte Comitetului în această cauză și încălcările art. 2 și 3 din Convenție constatate ca urmare a neefectuării unei anchete efective cu privire la decesul soțului reclamantei, doamna Mocanu, și a relexelor tratamente suferite de reclamant, domnul Stoica, în timpul represiei manifestărilor antiguvernamentale din București din iunie 1990; având în vedere, de asemenea, încălcarea art. 6 § 1 din cauza duratei excesive a anchetei privind jefuirea sediului asociației reclamante în timpul acelorași evenimente;

Reamintind obligația statului pârât, în temeiul art. 46 § 1 din Convenție, de a respecta hotărârile definitive în cauzele în care este parte și că această obligație presupune, pe lângă plata reparației echitabile acordate de Curte, adoptarea de către autoritățile statului pârât, dacă este cazul:

- a unor măsuri individuale care să pună capăt încălcărilor constatate și să elimine consecințele, dacă este posibil prin *restitutio in integrum*; și

- a unor măsuri generale care să permită prevenirea unor încălcări similare;

După ce a invitat Guvernul statului pârât să informeze Comitetul cu privire la măsurile luate pentru a se conforma obligației sus-menționate; după ce a examinat informațiile furnizate în acest sens [a se vedea DH-DD(2017)366-rev și DH-DD(2018)346], inclusiv în ceea ce privește plata reparației echitabile acordate de Curte;

Constatând, în ceea ce privește măsurile individuale luate în privința doamnei Mocanu și a domnului Stoica, că ancheta respectivă în prezenta cauză, care a fost redeschisă în ceea ce privește faptele denunțate de domnul Stoica, a fost finalizată, conducând în iunie 2017 la trimiterea în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție a 14 persoane acuzate de infracțiuni contra umanității;

Reamintind că ancheta privind faptele denunțate de asociația reclamantă fusese definitiv închisă înainte de data pronunțării hotărârii Curții;

După ce a luat act cu satisfacție, în cadrul supravegherii executării acestei hotărâri și a celorlalte hotărâri ale grupului *Asociația „21 decembrie 1989” și alții*, de măsurile generale luate pentru a garanta independența statutară a procurorilor militari, accesul judecătorilor și al procurorilor la informații clasificate și cooperarea autorităților

statului și a altor persoane juridice cu autoritățile de urmărire penală în cadrul anchetelor penale; după ce a considerat că aceste măsuri erau de natură să prevină deficiențe similare celor constatate de Curte în ancheta respectivă în această cauză;

Reamintind că aspectele legate de durata excesivă a procedurilor penale și de caracterul efectiv al căilor de atac disponibile în această privință sunt examinate în cadrul grupului de cauze *Vlad și alții*;

După ce s-a asigurat că au fost adoptate toate măsurile prevăzute la art. 46 § 1,

DECLARĂ că și-a îndeplinit atribuțiile care îi revin în temeiul art. 46 § 2 din Convenție în acest caz și

DECIDE încheierea examinării cauzei.”

26. În plus, în cadrul celei de-a 1451-a reuniuni, care a avut loc în perioada 6-8 decembrie 2022, Secretariatul Comitetului de Miniștri a examinat în special cauza *Asociația „21 Decembrie 1989” și alții împotriva României* (cererea nr. 33810/07). În ceea ce privește evenimentele care au avut loc în iunie 1990, Secretariatul a regretat faptul că neregulile din ancheta realizată între 1990 și 2017 au obligat Înalta Curte să excludă toate probele care fuseseră adunate și să retrimite cauza la parchet pentru ca acesta să inițieze o nouă anchetă¹. Comitetul a decis următoarele²:

„[...] Cu privire la ancheta represiunii violente a manifestațiilor din iunie 1990

[...]

6. reamintind informația primită în timpul ultimei examinări potrivit căreia această anchetă a fost finalizată și paisprezece persoane au fost trimise în judecată în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru a răspunde acuzațiilor de infracțiuni contra umanității;

7. reamintind, de asemenea, decizia Comitetului, pe baza acestor evoluții, de a încheia monitorizarea măsurilor individuale în cauza *Mocanu și alții*, în ceea ce îi privește pe reclamantii doamna Mocanu și domnul Stoica [Rezoluția finală CM/ResDH(2018)229];

8. regretă profund faptul că neregulile din cadrul anchetei au obligat între timp Înalta Curte de Casație și Justiție să excludă toate probele strânse și să retrimite cazul la parchet; luând act de faptul că, în consecință, sunt efectuate noi investigații cu privire la evenimentele în cauză, solicită autorităților să furnizeze informații actualizate cu privire la progresele înregistrate, precum și indicații privind următoarele măsuri de cercetare prevăzute și calendarul preconizat pentru finalizarea acestora...;

[...]

10. solicită autorităților să furnizeze informații cu privire la aspectele menționate supra, pct. 4, 8 și 9 cel târziu până la 15 iunie 2023 și să informeze ulterior în mod corespunzător Comitetul cu privire la evoluția investigațiilor sau a procedurilor judiciare, după caz;

11. decid să reia examinarea acestor cazuri la cea de-a 1483-a reuniune a lor (decembrie 2023) (DH); decid, de asemenea, să analizeze în cadrul acelei reuniuni, în lumina informațiilor primite cu privire la progresul anchetei relevante, dacă este cazul

¹ [Détails du résultat \(coe.int\)](#)

² [Détails du résultat \(coe.int\)](#)

să redeschidă monitorizarea măsurilor individuale în cauza *Mocanu și alții*, în ceea ce îi privește pe reclamanții doamna Mocanu și domnul Stoica.”

II. CADRUL JURIDIC INTERN

A. Codul penal

27. Dispozițiile relevante în speță ale noului Cod penal, în versiunea sa în vigoare începând cu 1 februarie 2014, se citesc după cum urmează:

Art. 439

Infracțiuni contra umanității

„(1) Săvârșirea, în cadrul unui atac generalizat sau sistematic, lansat împotriva unei populații civile, a uneia dintre următoarele fapte:

a) uciderea unor persoane;

[...]

e) torturarea unei persoane aflate sub paza făptuitorului sau asupra căreia acesta exercită controlul în orice alt mod, cauzându-i vătămări fizice sau psihice, ori suferințe fizice sau psihice grave, ce depășesc consecințele sancțiunilor admise de către dreptul internațional;

g) vătămarea integrității fizice sau psihice a unor persoane;

[...]

j) persecutarea unui grup sau a unei colectivități determinate, prin privare de drepturile fundamentale ale omului sau prin restrângerea gravă a exercitării acestor drepturi, pe motive de ordin politic, rasial, național, etnic, cultural, religios, sexual ori în funcție de alte criterii recunoscute ca inadmisibile în dreptul internațional [...] se pedepsește cu detențiune pe viață sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.”

B. Codul de procedură penală

28. Dispozițiile relevante în speță ale Codului de procedură penală, în versiunea sa în vigoare începând cu 1 februarie 2014, se citesc după cum urmează:

Art. 3

Separarea funcțiilor judiciare

„(1) În procesul penal se exercită următoarele funcții judiciare:

a) funcția de urmărire penală;

b) funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală;

c) funcția de verificare a legalității trimiterii sau netrimiterii în judecată;

d) funcția de judecată.

[...]

(6) Asupra legalității actului de trimitere în judecată și probelor pe care se bazează acesta, precum și a legalității soluțiilor de netrimitere în judecată se pronunță judecătorul de cameră preliminară, în condițiile legii. [...]”

Art. 54

Competența judecătorului de cameră preliminară

„Judecătorul de cameră preliminară este judecătorul care, în cadrul instanței, potrivit competenței acesteia:

- a) verifică legalitatea trimiterii în judecată dispuse de procuror;
- b) verifică legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor procesuale de către organele de urmărire penală;
- c) soluționează plângerile împotriva soluțiilor de neurmărire sau de netrimitere în judecată;
- d) soluționează alte situații expres prevăzute de lege.”

Art. 342

Obiectul procedurii în camera preliminară

„Obiectul procedurii camerei preliminare îl constituie verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și a legalității sesizării instanței, precum și verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.”

Articolul 345

Procedura în camera preliminară

„(1) Dacă s-au formulat cereri și excepții ori a ridicat din oficiu excepții, judecătorul de cameră preliminară se pronunță asupra acestora, prin încheiere motivată, în camera de consiliu, fără participarea procurorului și a inculpatului, la expirarea termenului prevăzut la art. 344 alin. (4).

(2) Judecătorul de cameră preliminară se pronunță în camera de consiliu, prin încheiere, care se comunică de îndată procurorului, părților și persoanei vătămate.

(3) În cazul în care judecătorul de cameră preliminară constată neregularități ale actului de sesizare sau în cazul în care sancționează [...] actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii ori dacă exclude una sau mai multe probe administrate, în termen de 5 zile de la comunicarea încheierii, procurorul remediază neregularitățile actului de sesizare și comunică judecătorului de cameră preliminară dacă menține dispoziția de trimitere în judecată ori solicită restituirea cauzei.”

Articolul 346

Soluțiile

(1) Dacă nu s-au formulat cereri și excepții [...] și nici nu a ridicat din oficiu excepții, la expirarea acestor termene, judecătorul de cameră preliminară constată legalitatea sesizării instanței, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală și dispune începerea judecării. Judecătorul de cameră preliminară se pronunță în camera de consiliu [...].

(2) Dacă respinge cererile și excepțiile invocate ori ridicate din oficiu, [...], judecătorul de cameră preliminară constată legalitatea sesizării instanței, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală și dispune începerea judecării.

(3) Judecătorul de cameră preliminară restituie cauza la parchet dacă:

a) rechizitoriul este neregularitar întocmit, iar neregularitatea nu a fost remediată de procuror în termenul prevăzut la art. 345 alin. (3), dacă neregularitatea atrage imposibilitatea stabilirii obiectului sau limitelor judecății;

b) a exclus toate probele administrate în cursul urmăririi penale;

c) procurorul solicită restituirea cauzei [...]

(4) În toate celelalte cazuri în care a constatat neregularități ale actului de sesizare, a exclus una sau mai multe probe administrate ori a sancționat [...] actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii, judecătorul de cameră preliminară dispune începerea judecății.

(4¹) În cazurile prevăzute la alin. (3) lit. a) și c) și la alin. (4), judecătorul de cameră preliminară se pronunță prin încheiere, în camera de consiliu, cu citarea părților și a persoanei vătămate și cu participarea procurorului. Încheierea se comunică de îndată procurorului, părților și persoanei vătămate.

(4²) În cazul prevăzut la alin. (3) lit. b), restituirea cauzei la procuror se dispune prin încheierea prevăzută la art. 345 alin. (2).

(5) Probele excluse nu pot fi avute în vedere la judecata în fond a cauzei. [...]"

Articolul 347

Contestația

„(1) În termen de 3 zile de la comunicarea încheierii prevăzute la art. 346 alin. (1), procurorul și inculpatul pot face contestație. Contestația poate privi și modul de soluționare a cererilor și a excepțiilor.

(2) Contestația se judecă de către judecătorul de cameră preliminară de la instanța ierarhic superioară celei sesizate. Când instanța sesizată este Înalta Curte de Casație și Justiție, contestația se judecă de către completul competent, potrivit legii.

(3) Contestația se soluționează în camera de consiliu, cu citarea părților și a persoanei vătămate și cu participarea procurorului. [...]

(4) Atunci când se judecă contestația, nu pot fi formulate sau invocate din oficiu alte cereri sau excepții decât cele formulate sau ridicate din oficiu în fața judecătorului de cameră preliminară în cadrul procedurii în fața instanței la care a fost depusă cererea, cu excepția [celor referitoare la] viciile care atrag nulitatea absolută.”

Art. 425¹

„[...] (7) Contestația se soluționează prin decizie, care nu este supusă niciunei căi de atac [...]"

ÎN DREPT

I. CONEXAREA CERERILOR

29. Având în vedere similitudinea obiectului cererilor, Curtea consideră potrivit să dispună conexarea acestora (art. 42 § 1 din Regulamentul Curții).

II. OBSERVAȚII PRELIMINARE

30. Guvernul a precizat că doamna Ecaterina Ștefoglul, reclamanta în cererea nr. 31914/21, a decedat după data sesizării Curții și că niciun eventual moștenitor nu și-a exprimat dorința de a continua procedura în fața Curții în numele său. În sprijinul afirmațiilor sale, acesta a prezentat o copie a unui raport din 13 decembrie 2021 în care un inspector de poliție delegat la Secția Parchetelor Militare de pe lângă Înalta Curte certifica, după consultarea bazei de date a Serviciului Central de Stare Civilă, că doamna Ecaterina Ștefoglul a decedat la 31 octombrie 2021.

31. La invitația grefei, la 23 martie 2023, de a preciza dacă vreunul dintre moștenitorii reclamantei dorea să continue procedura în numele acesteia, reprezentanții reclamantei nu au furnizat nicio informație relevantă în acest sens.

32. Curtea observă că, în urma decesului reclamantei, nimeni nu și-a exprimat dorința de a continua procedura în numele acesteia. În plus, Curtea nu identifică nicio circumstanță specială privind respectarea drepturilor omului garantate de Convenție și de protocoalele la aceasta care ar impune, în sensul art. 37 § 1 *in fine*, continuarea examinării cererii în ceea ce o privește pe doamna Ecaterina Ștefoglul [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Léger împotriva Franței* (radiere) (MC), nr. 19324/02, pct. 44, 50 și 51, 30 martie 2009, și *Borovská împotriva Slovaciei* (revizuire), nr. 48554/10, pct. 8-10, 16 februarie 2016)]. Cererea nr. 31914/21 trebuie, prin urmare, să fie scoasă de pe rol [art. 37 § 1 lit. c) din Convenție].

III. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 2 ȘI ART. 3 DIN CONVENȚIE

33. Reclamanții au susținut că, în prezenta cauză, a fost încălcată latura procedurală a art. 2 și art. 3 din Convenție. Aceștia au considerat că autoritățile aveau obligația de a investiga din oficiu, atât în temeiul dreptului intern, cât și al dreptului internațional, cu atât mai mult cu cât evenimentele în cauză erau, în opinia lor, rezultatul unui conflict alimentat de autoritățile de la acea vreme, care au instigat diferite grupuri ale populației unele împotriva altora. Pasajele relevante ale art. 2 sunt redactate după cum urmează:

„1. Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat [...]”

Art. 3 prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Cu privire la admisibilitate

1. *Art. 46 din Convenție constituie un obstacol în calea examinării de către Curte a plângerilor formulate în temeiul art. 2 din Convenție de domnul Ștefan-Gabriel Mocanu (cererea nr. 34323/21) și de doamna Maria-Raluca Mocanu (cererea nr. 34900/21)?*

34. Curtea observă de la început că nu toți reclamanții care au sesizat Curtea în cadrul prezentelor cereri au fost reclamanți în cauza *Mocanu și alții împotriva României* [(MC), nr. 10865/09 și alte 2, CEDO 2014 (extrase)]. De asemenea, observă că reclamanții din cererile nr. 34323/21 și 34900/21, domnul Ștefan-Gabriel Mocanu și doamna Maria-Raluca Mocanu, sunt fiul și, respectiv, fiica domnului Velicu-Valentin Mocanu, care a decedat la 13 iunie 1990 în urma unui foc de armă tras din clădirea Ministerului de Interne. Aceștia se plâng, în temeiul art. 2 din Convenție, de lipsa unei anchete efective cu privire la circumstanțele în care a survenit decesul tatălui lor. Una dintre cererile care au făcut obiectul hotărârii *Mocanu și alții* (citată anterior), și anume cererea nr. 10865/09, fusese depusă de soția domnului Velicu-Valentin Mocanu, doamna Anca Mocanu. Aceasta invocă, de asemenea, o încălcare a art. 2 din Convenție sub aspect procedural (*Mocanu și alții*, citată anterior, pct. 199).

35. Curtea reamintește că, în hotărârea *Mocanu și alții* (citată anterior), pronunțată la 17 septembrie 2014, a concluzionat că ancheta penală efectuată de autoritățile naționale sesizate în cauza respectivă a fost ineficăce și a constatat o încălcare a art. 2 (aspect procedural) în ceea ce o privește pe doamna Anca Mocanu.

36. *Ulterior pronunțării hotărârii Mocanu și alții*, au fost efectuate mai multe acte de cercetare (supra, pct. 13-14) și, la 12 iunie 2017, anumiți inculpați au fost trimiși în judecată în legătură cu evenimentele din iunie 1990 (supra, pct. 15).

37. La 7 iunie 2018, Comitetul de Miniștri a luat act, printre altele, de faptul că ancheta privind moartea domnului Velicu-Valentin Mocanu a fost finalizată, ceea ce a dus, în iunie 2017, la trimiterea în fața Înaltei Curți a 14 persoane acuzate de infracțiuni contra umanității, precum și de faptul că au fost adoptate toate măsurile prevăzute la art. 46 § 1 din Convenție. Prin urmare, a decis să încheie examinarea punerii în aplicare a hotărârii *Mocanu și alții* (supra, pct. 25).

38. Curtea reține că, în decembrie 2020, adică după încheierea punerii în aplicare a hotărârii *Mocanu și alții* (citată anterior), Înalta Curte a constatat neregularitatea rechizitoriului din 12 iunie 2017, a anulat anumite acte de urmărire penală, a exclus toate probele care fuseseră examinate de organele de urmărire penală și a restituit cauza la parchet (supra, pct. 17-21). De asemenea, reține că, în decembrie 2022, Secretariatul Comitetului de Miniștri a solicitat informații de la autoritățile naționale cu privire la evoluția anchetei și a luat în considerare posibilitatea redeschiderii monitorizării măsurilor

individuale în cauza *Mocanu și alții* (citată anterior) în ceea ce o privește, între altele, pe reclamanta Anca Mocanu (supra, pct. 26).

39. În speță, Curtea observă, pe de o parte, că reclamanții Ștefan-Gabriel Mocanu și Maria-Raluca Mocanu au depus cererile în iunie 2021, adică după deciziile prin care Înalta Curte a constatat neregularitatea rechizitoriului din 12 iunie 2017 și, pe de altă parte, că nu se numără printre reclamanții care au sesizat Curtea în cauza *Mocanu și alții* (citată anterior). În același timp, aceasta a remarcat că unele dintre concluziile generale la care a ajuns în cauza *Mocanu și alții* (citată anterior, pct. 332-348), în special cele referitoare la independența, promptitudinea și caracterul adecvat al anchetei privind evenimentele în litigiu, ar putea fi valabile și în cazul celor doi reclamanți, întrucât ancheta respectivă a vizat, pe lângă reclamanții din cauza *Mocanu și alții* (citată anterior), peste 1 000 de persoane vătămate, inclusiv persoanele în cauză.

40. Curtea trebuie mai întâi să răspundă la întrebarea dacă are competența de a examina plângerea reclamanților fără a încălca prerogativele statului pârât și ale Comitetului de Miniștri, care decurg din art. 46 din Convenție [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Moreira Ferreira împotriva Portugaliei* (nr. 2) (MC), nr. 19867/12, pct. 46, 11 iulie 2017]. În acest sens, face trimitere la principiile stabilite în *Moreira Ferreira* (citată anterior, pct. 47-48) și *Egmez împotriva Ciprului* [(dec.), nr. 12214/07, pct. 48-56, 18 septembrie 2012].

41. În conformitate cu aceste principii, Curtea trebuie să stabilească dacă cererile nr. 34323/21 și 34900/21 se referă la executarea hotărârii *Mocanu și alții* (citată anterior) sau dacă acestea privesc informații noi, capabile să o determine să concluzioneze că a avut loc o nouă încălcare a Convenției, în acest caz Curtea fiind competentă *ratione materiae* (*Egmez*, citată anterior, pct. 57).

42. După cum Curtea a subliniat deja, după adoptarea unei hotărâri prin care se constată că un drept a fost încălcat pentru o anumită perioadă de timp, nu este neobișnuit ca aceasta să examineze o a doua cerere referitoare la o încălcare a aceluiași drept în perioada ulterioară [a se vedea, între altele, *Ivanțoc și alții împotriva Moldovei și Rusiei*, nr. 23687/05, pct. 87, 15 noiembrie 2011, cu privire la prelungirea unei detenții, *Wasserman împotriva Rusiei* (nr. 2), nr. 21071/05, pct. 36-37, 10 aprilie 2008, cu privire la neexecutarea unei hotărâri definitive, și *Rongoni împotriva Italiei*, nr. 44531/98, pct. 13, 25 octombrie 2001, cu privire la durata unei proceduri]. În prezenta cauză, Curtea consideră că soluțiile Înaltei Curți privind neregularitatea actului de acuzare, anularea măsurilor de urmărire penală, excluderea tuturor probelor examinate și retrimiterrea cauzei la organele de urmărire penală (supra, pct. 38) constituie „elemente noi” în ceea ce privește hotărârea *Mocanu și alții* [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Moreira Ferreira*, citată anterior, pct. 56, și *Jurišić împotriva Croației* (nr. 2), nr. 8000/21, pct. 29-34, 7 iulie 2022], care trebuie să fie examinate de Curte în prezenta cauză (*Egmez*, citată anterior, pct. 52-55).

43. În consecință, Curtea consideră că art. 46 din Convenție nu o împiedică să examineze cererile nr. 34323/21 și 34900/21.

2. Concluzie

44. Constatând, de altfel, că aceste cereri nu sunt în mod vădit nefondate, nici inadmisibile pentru vreun alt motiv prevăzut de art. 35 din Convenție, Curtea le declară admisibile.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

a) Reclamanții

45. Reclamanții s-au referit la jurisprudența Curții privind obligațiile procedurale în temeiul art. 2 și art. 3 din Convenție și au considerat că ancheta privind omorul prin împușcare a domnului Velicu-Valentin Mocanu (tatăl reclamanților din cererile nr. 34323/21 și nr. 34900/21) și relele tratamente pe care ceilalți reclamanți au pretins că le-au suferit în timpul represiunii manifestațiilor antiguvernamentale care au avut loc între 13 și 15 iunie 1990 nu a fost efectivă, imparțială și promptă și că nu a fost în măsură să conducă la identificarea și pedepsirea persoanelor responsabile pentru evenimentele în litigiu.

46. Aceștia au făcut trimitere la constatările Camerei preliminare a Înaltei Curți cu privire la neregularitățile comise în cadrul procedurilor penale inițiate după 17 septembrie 2014, dată la care a fost pronunțată hotărârea *Mocanu și alții* (citată anterior), și la concluziile corelative privind neregularitatea rechizitoriului, excluderea tuturor probelor și retrimiteră cauzei la parchet. În special, aceștia s-au plâns de o întârziere în efectuarea actelor de urmărire penală, datorată, în opinia lor, numeroaselor rezoluții, în funcție de caz, de trimitere între diferite parchete, de deschidere a procedurilor, de neîncepere a procedurii penale, de conexare sau rezoluțiilor anterioare.

47. În ceea ce privește argumentele Guvernului potrivit cărora anumiți reclamanți nu au depus plângere și un alt reclamant s-a constituit parte civilă cu întârziere (supra, pct. 23 și infra, pct. 50), aceștia au făcut trimitere la cauza *Alecu și alții împotriva României* (nr. 56838/08 și alte 80, pct. 24-28, și pct. 37-42, 27 ianuarie 2015), în care o excepție preliminară similară a fost respinsă. Aceștia au susținut, de asemenea, că procedurile penale pentru infracțiuni contra umanității (supra, pct. 27) nu sunt condiționate de depunerea unei plângeri penale de către persoanele vătămate.

b) Guvernul

48. Guvernul a descris evoluția procedurii penale cu privire la evenimentele în cauză atât după pronunțarea hotărârii *Mocanu și alții* (citată

anterior) (infra, pct. 13-21), cât și după restituirea cauzei la parchet în urma constatării neregularității rechizitoriului (supra, pct. 22-23) și a făcut trimitere la jurisprudența relevantă a Curții cu privire la aspectele procedurale ale art. 2 și art. 3, susținând că autoritățile naționale și-au respectat obligația de a efectua o anchetă efectivă și nu au rămas inactive în fața acuzațiilor reclamanților. În această privință, acesta a declarat că a fost deschisă o anchetă și că reclamanții și martorii au fost audiați în conformitate cu obligațiile procedurale care decurg din art. 2 și art. 3 din Convenție.

49. Guvernul a declarat că, după 4 iunie 2021, procurorii militari au început un proces îndelungat de examinare a probelor anulate de Înalta Curte și a noilor probe, în conformitate cu normele de procedură. A adăugat că unele dintre probe trebuiau încă să fie examinate de către organele de urmărire penală pentru a stabili circumstanțele factuale specifice cu privire la fiecare reclamant, explicând că procedurile, care erau încă pendinte în momentul în care își formula observațiile, erau deosebit de complexe și implicau, în special, audierea a peste 1 000 de persoane vătămate și a aproximativ 500 de martori, precum și efectuarea a numeroase expertize. În acest sens, subliniază că a fost întocmit un vast ansamblu probatoriu constând în aproximativ 36 000 de pagini de dovezi documentare și de înregistrări audio și video și că a fost stabilit un calendar de audiere a persoanelor vătămate și a familiilor acestora, după caz, prin vizitarea acestora la domiciliu pentru a le lua declarații.

50. În sfârșit, Guvernul a susținut că, având în vedere faptul că reclamanții nu au depus o plângere sau, după caz, s-au constituit ca parte civilă cu întârziere, cu privire la evenimentele din iunie 1990 (supra, pct. 23), nu se poate concluziona că în speță a avut loc o încălcare procedurală a art. 2 și art. 3 din Convenție.

2. Motivarea Curții

a) Principii generale

51. Principiile generale privind obligația procedurală care revine statelor în temeiul art. 2 și art. 3 din Convenție au fost rezumate, între altele, în cauzele *Mocanu și alții* (citată anterior, pct. 314-326), *Armani Da Silva împotriva Regatului Unit* [(MC) nr. 5878/08, pct. 229-239, 30 martie 2016, în temeiul art. 2 din Convenție), și *Jeronovičs împotriva Letoniei* [(MC), nr. 44898/10, pct. 103-107, 5 iulie 2016, în temeiul art. 3 din Convenție].

52. Curtea reamintește că joacă un rol fundamental subsidiar în cadrul mecanismului de control instituit de Convenție, în cadrul căruia revine în primul rând părților contractante sarcina de a asigura respectarea drepturilor și libertăților definite în Convenție și în protocoalele la aceasta [a se vedea, de exemplu, *Garib împotriva Țărilor de Jos* (MC), nr. 43494/09, pct. 137, 6 noiembrie 2017, și *Guðmundur Andri Ástráðsson împotriva Islandei* (MC), nr. 26374/18, pct. 250, 1 decembrie 2020]. Protocolul nr. 15 la Convenție a

consacrat recent principiul subsidiarității în preambulul Convenției. În temeiul acestui principiu, responsabilitatea pentru protecția drepturilor omului este împărțită între statele părți și Curte, iar autoritățile și instanțele naționale trebuie să interpreteze și să aplice dreptul intern într-un mod care să dea efect deplin Convenției [a se vedea, în special, referirile făcute la Conferințele și Declarațiile de la Interlaken, İzmir și Brighton în hotărârea *Burmych și alții împotriva Ucrainei* (radiere) (MC), nr. 46852/13 și alte 4, pct. 120-122, 12 octombrie 2017].

b) Aplicarea principiilor sus-menționate în speță

53. Curtea observă, în primul rând, că a constatat deja că o anchetă penală a fost deschisă din oficiu la scurt timp după evenimentele din iunie 1990 și că aceasta a vizat uciderea prin împușcare a domnului Velicu-Valentin Mocanu (tatăl reclamanților în cererile nr. 34323/21 și 34900/21) și a altor persoane, precum și relele tratamente aplicate altor persoane în aceleași circumstanțe. Inițial, ancheta s-a desfășurat în contextul a câtorva sute de cazuri separate, care au fost ulterior conexe într-o singură procedură, care a fost ulterior divizată în mai multe rânduri în diferite părți (supra, pct. 8).

54. Într-adevăr, în cauza *Mocanu și alții* (citată anterior), Curtea a examinat desfășurarea de către autoritățile naționale a anchetei deschise din oficiu, anchetă care face, de asemenea, obiectul prezentei cauze. Aceasta a concluzionat, printre altele, că ancheta, care, la data ultimelor informații disponibile (2 octombrie 2013), era pendinte de mai mult de douăzeci și trei de ani, dintre care nouăsprezece ani de la ratificarea de către România a Convenției, a fost marcată de perioade semnificative de inactivitate, că existau îndoieli serioase cu privire la obiectivitatea și imparțialitatea investigațiilor efectuate de procurorii militari, că, în speță, au fost efectuate foarte puține acte de procedură în legătură cu plângerile persoanelor agresate la sediul televiziunii publice și că instanțele de judecată nu au reușit să stabilească circumstanțele relelor tratamente pe care mai multe persoane au pretins că le-ar fi suferit acolo, că numeroasele deficiențe identificate de autoritățile naționale în privința anchetei nu au fost remediate și că autoritățile responsabile de anchetă nu au luat toate măsurile care ar fi permis, în mod rezonabil, identificarea și pedepsirea persoanelor responsabile pentru evenimentele în litigiu care au survenit între 13 și 15 iunie 1990 (supra, pct. 9-12).

i. Cu privire la caracterul eficace al anchetei realizate înainte de pronunțarea hotărârii Mocanu și alții

55. În speță, în ceea ce privește plângerile formulate de reclamanți în temeiul art. 2 și/sau art. 3 din Convenție cu privire la ancheta realizată de autoritățile naționale înainte de pronunțarea hotărârii în cauză, Curtea

consideră că nu există niciun element care să îi permită să se abată de la concluziile formulate în această hotărâre (supra, pct. 54).

ii. *Cu privire la caracterul eficace al anchetei realizate după pronunțarea hotărârii Mocanu și alții*

56. De asemenea, Curtea observă că, în urma adoptării hotărârii *Mocanu și alții*, și în special în perioada septembrie 2014 – mai 2017, organismele naționale competente au efectuat o serie de acte de urmărire penală (supra, pct. 13-14). La 12 iunie 2017, după finalizarea cercetărilor, parchetul a înaintat un rechizitoriu către Înalta Curte prin care s-a dispus trimiterea în judecată a paisprezece inculpați, clasarea cauzei în privința mai multor altor persoane, disjungerea cauzei în privința unui inculpat și a unui suspect și citarea Ministerului de Finanțe (supra, pct. 15).

57. În speță, se pune problema dacă ancheta efectuată de autoritățile naționale în privința reclamanților după pronunțarea hotărârii *Mocanu și alții* (citată anterior) a îndeplinit criteriul de eficacitate care decurge din art. 2 și art. 3 din Convenție. Pe scurt, o astfel de anchetă trebuie să fie efectuată de persoane independente de cei implicați în evenimente, trebuie să fie efectuată cu promptitudine și cu o diligență rezonabilă, trebuie să fie „adecvată”, trebuie să fie suficient de accesibilă familiilor persoanelor vătămate și trebuie să fie deschisă controlului public. În cele din urmă, aceasta trebuie să conducă la concluzii bazate pe o analiză meticuloasă, obiectivă și imparțială a tuturor elementelor relevante (a se vedea jurisprudența citată supra, pct. 51).

58. În această privință, Curtea observă că ancheta efectuată după adoptarea hotărârii *Mocanu și alții* era, la data ultimelor informații furnizate de Guvern (iunie 2022 – supra, pct. 23 *in fine*), încă pendinte în ceea ce îi privește pe reclamanți, întrucât rechizitoriul adus în fața camerei preliminare a Înaltei Curți a fost considerat neregular, iar cauza a fost ulterior returnată la parchet (supra, pct. 17-21).

α) *Cu privire la independența anchetei*

59. În ceea ce privește, în primul rând, independența anchetei, Curtea consideră că, în cauza *Mocanu și alții* (citată anterior, pct. 332-334), constatarea unei lipse de independență și imparțialitate privind evenimentele în cauză din partea procurorilor militari care au condus ancheta, nu se aplică în speță, deoarece a hotărât ulterior că legislația națională, care a fost modificată de mai multe ori începând cu 2004, garanta în prezent pe deplin independența și imparțialitatea statutară a procurorilor militari (a se vedea, în acest sens, hotărârea *Elena Apostol și alții împotriva României*, nr. 24093/14 și alte 16, pct. 18-23 și 34, 23 februarie 2016). În plus, întrucât incompatibilitatea procurorului D.V. [supra, pct. 19 lit. f)] nu ridică în sine o problemă tipică de independență în sensul art. 2 și art. 3 din Convenție (a se vedea, *a contrario*, *Sergey Shevchenko împotriva Ucrainei*, nr. 32478/02,

pct. 71, 4 aprilie 2006), aceasta va fi luată în considerare, în schimb, în contextul examinării caracterului adecvat și expeditiv al anchetei.

β) Cu privire la caracterul adecvat și expeditiv al anchetei

60. În ceea ce privește cerințele referitoare la caracterul adecvat al anchetei, Curtea reamintește că, pentru a fi adecvată, o anchetă trebuie să permită să se stabilească dacă utilizarea forței a fost sau nu justificată în circumstanțele în cauză și trebuie să fie capabilă să identifice persoanele responsabile de comportamentul reclamat și, dacă este cazul, să le pedepsească (a se vedea jurisprudența citată supra, pct. 51). În conformitate cu principiul subsidiarității și al responsabilității comune, enunțat supra, pct. 52, Curtea va analiza faptele în lumina acestor cerințe, pe baza constatărilor făcute de instanțele naționale în cadrul verificării legalității actelor de urmărire penală (supra, pct. 17-21).

61. În speță, Curtea consideră că, deși nimic nu permite punerea la îndoială a hotărârii autorităților de a face lumină asupra evenimentelor în cauză și de a identifica persoanele responsabile de acestea, rămâne faptul că investigațiile efectuate de acestea au fost marcate de o serie de curențe care au avut un impact decisiv asupra eficacității globale a anchetei penale.

62. Astfel, în cadrul verificării legalității rechizitoriului (supra, pct. 28), Înalta Curte a concluzionat că deficiențele identificate în desfășurarea anchetei efectuate după pronunțarea hotărârii *Mocanu și alții* (citată anterior) au justificat anularea rechizitoriului și a anumitor acte de procedură îndeplinite în cadrul anchetei respective, excluderea tuturor probelor examinate și restituirea cauzei la parchetul militar (supra, pct. 17-21).

63. Curtea nu vede niciun motiv pentru a se îndepărta de la aprecierea făcută de Înalta Curte, care a constatat că autoritățile naționale nu au respectat normele interne de procedură și că lacunele și deficiențele au dus la inadmisibilitatea probelor, blocând astfel procedura penală (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Maslova și Nalbandov împotriva Rusiei*, nr. 839/02, pct. 94-96, 24 ianuarie 2008). Aceasta consideră că viciile identificate pot fi împărțite în trei categorii: nerespectarea anumitor norme procedurale, inactivitatea organelor de urmărire penală și neclaritatea rechizitoriului.

64. În primul rând, în ceea ce privește nerespectarea normelor de procedură, Curtea observă că modificarea calificării juridice a faptelor imputate anumitor inculpați a fost, în opinia Înaltei Curți, sesizată să verifice legalitatea rechizitoriului, nelegală, întrucât nu se baza pe un temei factual suficient [supra, pct. 19 d)], că actele de urmărire penală și probele dintr-un dosar (dosarul intern nr. 74/P/1998) nu mai puteau fi utilizate pentru a fundamenta acuzațiile aduse anumitor inculpați într-un alt dosar (dosarul intern nr. 47/P/2014) [supra, pct. 19 e)], că anumite acte de urmărire penală nu erau motivate [supra, pct. 19 k)] și că rechizitoriul nu conținea elemente care să permită stabilirea existenței unei legături de cauzalitate între faptele

de care erau acuzați inculpații și consecințele juridice ale acestor fapte [supra, pct. 21 c)].

65. În al doilea rând, în ceea ce privește lipsa de acțiune a organelor de urmărire penală, Curtea constată că anumite probe nu au putut fi folosite deoarece procurorii nu au respectat formalitățile legale [supra, pct. 19 c) și pct. 21 b) și e)], că actele de urmărire penală efectuate de procurorul D.V. în timp ce acesta era incompatibil din punct de vedere juridic, precum și cele efectuate cu nerespectarea dreptului la apărare al anumitor inculpați, nu au fost refăcute după anularea lor [supra, pct. 19 f) și g) și pct. 21 h)], că martorii audiați cu încălcarea dreptului unuia dintre inculpați de a fi informat imediat cu privire la natura și cauza acuzației formulate împotriva sa nu au fost reaudiați [supra, pct. 19 i)] și că o rezoluție de neîncepere a urmăririi penale nu a fost înfirmată de parchet [supra, pct. 19 j)].

66. În al treilea rând, Curtea observă că existau zone de umbră în ceea ce privește o parte dintre faptele în cauză, unele dintre acestea fiind neclare și echivoce și nu lăsau să se întrevadă o dimensiune penală [supra, pct. 19 b)]. În plus, existau incertitudini cu privire la data la care au avut loc anumite evenimente [supra, pct. 19 a) și pct. 21 d)], iar rechizitoriul se baza parțial pe supoziții și nu pe fapte dovedite [supra, pct. 19 h)].

67. Este adevărat că obligația de a efectua investigații care decurge din art. 2 și art. 3 este o obligație de mijloace și nu de rezultat [a se vedea, între altele, în temeiul art. 2, *Jaloud împotriva Țărilor de Jos* (MC), nr. 47708/08, pct. 186, CEDO 2014, și, în temeiul art. 3, *Bouyid împotriva Belgiei* (MC), nr. 23380/09, pct. 120, CEDO 2015], în măsura în care ancheta se poate încheia cu un eșec, în pofida tuturor mijloacelor și eforturilor depuse în mod corespunzător de către autorități.

68. Cu toate acestea, în cazul de față, caracterul neregulamentar al anchetei a fost cauzat de o serie de carențe imputabile organelor de urmărire penală (supra, pct. 63-66), care au dus la anularea mai multor acte de procedură, la excluderea tuturor probelor și la restituirea cauzei la parchet. Înalta Curte a criticat dorința parchetului de a obține neapărat o hotărâre pe fond, și a susținut respectarea drepturilor părților în procedură [supra, pct. 21 a)]. În plus, Înalta Curte a constatat că procedura în ansamblu nu a fost echitabilă [supra, pct. 21 g)].

69. Având în vedere cele de mai sus, Curtea este de părere că ancheta realizată de autoritățile naționale după pronunțarea hotărârii *Mocanu și alții* (citată anterior) nu a respectat cerințele care decurg din Convenție, întrucât a dus la anularea anumitor acte de procedură și la excluderea probelor, impunând astfel – la mai mult de treizeci de ani de la deschiderea anchetei inițiale – deschiderea unei noi anchete (supra, pct. 21).

70. În circumstanțele speței, deși acceptă argumentul Guvernului potrivit căruia cauza a fost indiscutabil complexă (supra, pct. 49), Curtea observă că ancheta privind decesul domnului Mocanu (tatăl reclamantilor în cererile nr. 34323/21 și 34900/21) era, la data ultimei informări (iunie 2022 – supra, pct.

23 *in fine*), pendinte încă în fața organelor de anchetă ale parchetului, la nouă ani după constatarea Curții din 2014 cu privire la ineficiența anchetei care durase mai mult de douăzeci și trei de ani și mai mult de nouăsprezece ani de la ratificarea Convenției de către România. În opinia Curții, complexitatea cauzei nu poate justifica prin ea însăși durata cercetărilor și modul în care acestea au fost efectuate pe parcursul acestei perioade extrem de îndelungate. Această constatare este valabilă și pentru reclamanții din celelalte cereri, care sunt părți civile în aceeași procedură internă.

71. Prin urmare, pe baza analizei autorităților naționale și a materialului din dosar, Curtea consideră că, în mod contrar celor susținute de Guvern (supra, pct. 48-49), ancheta efectuată după pronunțarea hotărârii *Mocanu și alții* (citată anterior) a avut lacune și deficiențe care au afectat calitatea acesteia și au subminat capacitatea autorităților, pe de o parte, de a stabili dacă utilizarea forței a fost sau nu justificată în circumstanțele cauzei și, pe de altă parte, de a identifica persoanele responsabile de aceste evenimente și, după caz, de a le pedepsi (supra, pct. 64-66).

γ) Cu privire la participarea reclamanților la anchetă

72. În ceea ce privește obligația de a asocia aparținătorii persoanelor vătămate la procedură, din elementele dosarului nu reiese că domnul Ștefan-Gabriel Mocanu și doamna Maria-Raluca Mocanu (reclamanții din cererile nr. 34323/21 și 34900/21) ar fi fost informați de evoluția anchetei sau că ar fi fost audiați în vreun moment al procedurii, în special înaintea returnării cauzei la parchet. În consecință, Curtea consideră că interesele acestora de a participa la anchetă nu au fost suficient protejate (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Mocanu și alții*, citată anterior, pct. 349-351). Aceeași constatare se impune și în privința altor reclamanți, care au fost convocați în vederea audierii lor de către organele de urmărire penală la mai mult de 26 de ani de la evenimente (supra, pct. 14).

73. În ceea ce privește lipsa, imputată anumitor reclamanți, a unei plângeri separate de ancheta penală deschisă din oficiu (supra, pct. 50), astfel cum Curtea a amintit deja referitor la ancheta inițiată din oficiu cu privire la represiunea armată a manifestațiilor din decembrie 1989, lipsa unei plângeri penale separate nu este de natură să afecteze calitatea de persoane vătămate a reclamanților (*Alecu și alții împotriva României*, nr. 56838/08 și alte 80, pct. 31, 27 ianuarie 2015). Mai mult, Curtea nu este convinsă că, în speță, depunerea unei astfel de plângeri ar fi modificat semnificativ mersul anchetei deschise din oficiu (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Alecu și alții*, citată anterior, pct. 41-42). Aceeași constatare se impune în cazul domnului Nicolae Neșcu (reclamantul din cererea nr. 35510/22), căruia Guvernul îi impută faptul că s-a constituit cu întârziere ca parte civilă (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Ecaterina Mirea și alții împotriva României*, nr. 43626/13 și alte 69, pct. 28-30, 12 aprilie 2016).

δ) Concluzie

74. Având în vedere considerentele precedente, Curtea concluzionează că au fost încălcate art. 2 și, respectiv, art. 3 din Convenție sub aspectul lor procedural (a se vedea tabelul din anexă cu privire la articolul din Convenție relevant pentru fiecare cerere).

IV. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

75. Art. 41 din Convenție are următorul conținut:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

76. Fiecare reclamant solicită 100 000 de euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral pe care susține că l-a suferit.

77. Guvernul apreciază această sumă excesivă și consideră că o eventuală hotărâre de constatare a încălcării Convenției ar constitui o reparație suficientă a prejudiciului moral.

78. Pe baza elementelor de care dispune, Curtea consideră că încălcarea art. 2 sau art. 3 sub aspect procedural le-a cauzat persoanelor implicate un prejudiciu moral cert. Pronunțându-se în echitate, Curtea acordă cu acest titlu 20 000 EUR fiecăruia dintre reclamanții în privința cărora a fost stabilită o încălcare a art. 2 din Convenție și 12 500 EUR fiecăruia dintre reclamanții în privința cărora a fost stabilită o încălcare a art. 3 din Convenție (a se vedea tabelul din anexă).

B. Cheltuieli de judecată

79. Reclamanții nu au solicitat nicio sumă cu titlu de cheltuieli de judecată. Prin urmare, Curtea nu este chemată să acorde vreo sumă cu acest titlu.

V. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 46 DIN CONVENȚIE

80. În conformitate cu art. 46 din Convenție:

„1. Înaltele părți contractante se angajează să se conformeze hotărârilor definitive ale Curții în litigiile în care ele sunt părți.

2. Hotărârea definitivă a Curții este transmisă Comitetului Miniștrilor, care supraveghează executarea ei.”

81. Principiile generale referitoare la obligațiile statelor în temeiul art. 46 din Convenție cu privire la executarea hotărârilor de încălcare au fost

rezumate, între altele, în hotărârea *Oleksandr Volkov împotriva Ucrainei* (nr. 21722/11, pct. 193-195, 9 ianuarie 2013). Curtea reiterează faptul că hotărârile sale au în esență un caracter declarativ și că, în general, revine în primul rând statului în cauză sarcina de a alege, sub supravegherea Comitetului de Miniștri, mijloacele care urmează să fie utilizate în ordinea sa juridică internă pentru a-și îndeplini obligația prevăzută la art. 46 din Convenție, cu condiția ca aceste mijloace să fie compatibile cu concluziile cuprinse în hotărârea Curții. Cu toate acestea, este posibil ca, în cazuri excepționale, însăși natura încălcării constatate să nu ofere cu adevărat posibilitatea de a alege între diferite tipuri de măsuri capabile să o remedieze și Curtea să fie determinată să indice doar una dintre aceste măsuri [a se vedea *Assanidzé împotriva Georgiei* (MC), nr. 71503/01, pct. 202, CEDO 2004-II, și *Abuyeva și alții împotriva Rusiei*, nr. 27065/05, pct. 237, 2 decembrie 2010].

82. Curtea observă că, deși după constatarea unei încălcări în ceea ce privește o anchetă privind evenimente importante pentru societatea românească, a fost identificată o serie de curențe și deficiențe în ancheta ulterioară, care au justificat anularea atât a rechizitoriului, cât și a unui număr de acte de urmărire penală și excluderea tuturor probelor, și au implicat o încălcare a cerințelor procedurale care decurg din art. 2 și art. 3 din Convenție (supra, pct. 56-74).

83. Observă că, la data ultimei informări (iunie 2022 – supra, pct. 23 *in fine*), ancheta era încă în curs de desfășurare în fața Secției Parchetelor Militare de pe lângă Înalta Curte și constată că au fost realizate sau sunt în curs de realizare acte de urmărire penală și că probele excluse au fost reexamineate sau sunt în curs de reexaminare (supra, pct. 22-23). Cu toate acestea, Curtea consideră că, având în vedere, în special, importanța pentru societatea românească de a cunoaște adevărul despre evenimentele din 13-15 iunie 1990 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Asociația „21 Decembrie 1989” și alții împotriva României*, nr. 33810/07 și 18817/08, pct. 194, 24 mai 2011), statul pârât, sub controlul Comitetului de Miniștri, ar trebui să pună capăt situației constatate în prezenta cauză, pe care o consideră contrară dreptului reclamanților, precum și dreptului altor numeroase persoane afectate, la o anchetă efectivă.

84. Curtea încurajează statul român să utilizeze toate mijloacele necesare (inclusiv punerea la dispoziție a personalului indispensabil bunei desfășurări a procedurii) pentru a asigura efectuarea unei anchete care să permită elucidarea diligentă și cu celeritate, în conformitate cu cerințele procedurale ale art. 2 și art. 3 din Convenție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Tekçi și alții împotriva Turciei*, nr. 13660/05, pct. 116-117, 10 decembrie 2013), a circumstanțelor în care, în timpul evenimentelor din perioada 13-15 iunie 1990, s-a produs decesul tatălui reclamanților Ștefan-Gabriel și Maria-Raluca Mocanu și au avut loc relele tratamente pe care ceilalți reclamanți au pretins

că le-au suferit, realizând, dacă este cazul, identificarea și pedepsirea potențialilor responsabili pentru fapte penale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Decide* să conexeze cererile;
2. *Decide* să scoată de pe rol cererea nr. 31914/21, formulată de doamna Ecaterina Ștefoglău;
3. *Declară* admisibile celelalte capete de cerere;
4. *Hotărăște* că au fost încălcate art. 2 și art. 3 din Convenție sub aspect procedural;
5. *Hotărăște*
 - a) că statul pârât trebuie să plătească fiecărui reclamant, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral, sumele indicate în tabelul din anexă, care trebuie convertite în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, ;
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
6. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la 12 decembrie 2023, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din Regulament.

Andrea Tamietti
Grefier

Gabriele Kucsko-Stadlmayer
Președinte

HOTĂRÂREA ȘTEFAN-GABRIEL MOCANU ȘI ALȚII ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

ANEXĂ

Nr.	Nr. cererii Data introducerii	Numele reclamantului Data nașterii Domiciliu	Reprezentant	Circumstanțele specifice reclamantului	Articolul aplicabil	Suma datorată de statul pârât în temeiul art. 41 din Convenție
1.	34323/21 22 iunie 2021	Ștefan-Gabriel MOCANU 08/03/1988 Dudu, Chiajna	Eleonora ARJOCA, Ionuț MATEI, Antonie POPESCU	Reclamantul este fiul domnului Velicu-Valentin Mocanu, care a decedat la 13 iunie 1990 în urma unui foc de armă tras din clădirea Ministerului de Interne.	2	20 000 EUR
2.	34900/21 25 iunie 2021	Maria-Raluca MOCANU 27/04/1990 București	Eleonora ARJOCA, Ionuț MATEI, Antonie POPESCU	Reclamanta este fiica domnului Velicu-Valentin Mocanu, care a decedat la 13 iunie 1990 în urma unui foc de armă tras din clădirea Ministerului de Interne.	2	20 000 EUR
3.	30168/21 4 iunie 2021	Nicolae ALECU 07/04/1957 București	Eleonora ARJOCA, Ionuț MATEI, Antonie POPESCU	Reclamantul a declarat că a fost supus violențelor în timpul evenimentelor din 14 iunie 1990, în timp ce se afla în mâinile forțelor de ordine. Acesta a declarat că a fost privat de libertate până la 16 iunie 1990 și a fost supus la violențe fizice și psihologice din partea polițiștilor, a civililor și a minerilor.	3	12 500 EUR
4.	31914/21 11 iunie 2021	Ecaterina ȘTEFOGLU 23/10/1954 București	Eleonora ARJOCA, Ionuț MATEI	Reclamanta afirmă că, în timpul evenimentelor din 13 iunie 1990, a fost supusă la violențe care ar fi fost comise de polițiști, de civili și de mineri.	Scoatere de pe rol	-
5.	31924/21 11 iunie 2021	Petre MURARU 26/06/1959 București	Eleonora ARJOCA, Ionuț MATEI	Reclamantul a declarat că a fost supus unor violențe fizice de către mineri în timpul evenimentelor din 14 iunie 1990, violențe de pe urma cărora a declarat că a suferit sechele.	3	12 500 EUR

HOTĂRÂREA ȘTEFAN-GABRIEL MOCANU ȘI ALȚII ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

Nr.	Nr. cererii Data introducerii	Numele reclamantului Data nașterii Domiciliu	Reprezentant	Circumstanțele specifice reclamantului	Articolul aplicabil	Suma datorată de statul pârât în temeiul art. 41 din Convenție
6.	32936/21 11 iunie 2021	Cătălin CUATU 10/10/1956 București	Eleonora ARJOCA, Ionuț MATEI	Reclamantul a declarat că a fost supus unor violențe fizice în timpul evenimentelor din 14 iunie 1990 de către două persoane care purtau haine specifice minerilor.	3	12 500 EUR
7.	34336/21 25 iunie 2021	Viorel FRIJANU 10/09/1964 Pașcani	Eleonora ARJOCA, Ionuț MATEI	Reclamantul a declarat că a fost supus unor violențe fizice de către militari în timpul evenimentelor din 13-15 iunie 1990 și că a fost arestat preventiv, unde, potrivit acestuia, a fost supus unui tratament degradant.	3	12 500 EUR
8.	34877/21 25 iunie 2021	Liliana DIMITRIU 14/09/1967 Tomești, Pașcani	Eleonora ARJOCA, Ionuț MATEI	Reclamanta a declarat că a fost supusă unor violențe fizice de către militari în timpul evenimentelor din 13-15 iunie 1990 și că a fost arestată preventiv și supusă unui tratament degradant.	3	12 500 EUR
9.	35510/21 2 iulie 2021	Nicolae NEȘCU 25/07/1949 Popești-Leordeni	Eleonora ARJOCA, Ionuț MATEI	Reclamantul a declarat că a fost supus unor violențe fizice de către militari în timpul evenimentelor din 13-15 iunie 1990.	3	12 500 EUR